

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs II. Vtrum filius sit alius à Patre. artic. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Obiectio.

Solutio. Spiratio actiua non constituit personam, sed in diuiduum quoddam communicabile.

Non est personalis relatio neque proprietatis.

Perfectiora non est opus ut habeant plures actiones immanentes.

Obiectis, iuxta numerum relationum est numerus personarum: sed sunt quatuor relationes diuinae: ergo sunt quatuor personae. Neganda est maior propositio: spiratio namque actiua, quia communis est Patri & Filio, est quod neutri opponatur, Patereque habeat eam à se, Filius uero à Patre per generationem, non constituit personam, sed indiuiduum quoddam Patri & Filio commune, quod proinde rationem non habet personae, cum persona quippiam incommunicabile esse debeat, ut ex dictis quaestione praecedente est manifestum. Quare spiratio actiua, neque relatio personalis, hoc est, constituens personam, neque proprietatis personalis dicitur, ut docet hoc loco Diuus Thomas in responsione ad primum. Quae in hoc articulo dici poterant, dicentur commodiùs quaestione 36.

In responsione ad tertium D. Thomae habes, non esse necesse perfectiora habere plures operationes immanentes, maxime quando sunt simpliciora. Quare Angelus & Deus pauciores habent operationes immanentes, quam homo: cum tamen homo plures habeat, quam cetera animalia.

ARTICVLVS III. & IV.

Utrum termini numerales ponant aliquid in diuino.

PONERE aliquid idem sonat hoc loco, ac significare aliquid positium. Querit igitur Diuus Thomas, utrum quando dicimus, Pater, Filius, & Spiritus sanctus sum tres, terminus ille numeralis, tres, significet ac enunciet aliquid positium de diuinis personis, quemadmodum quando dicimus Deus est sapiens, terminus, sapiens, significat atque enunciat aliquid positium.

Quidam attendentes ad solum numerum praedicamenti quantitatis, qui est uera quantitas, in duas opiniones distracti sunt, quas hoc loco refert D. Thomas. Prima fuit Magistri in 1. distinctione 24. quo in loco affirmavit, terminos numerales non tribui rebus diuinis ad aliquid ponendum ac affirmandum, sed ad aliquid remouendum. Ut Deum dici unum, ad excludendum ac significandum non esse plures, personas uero dici tres ad excludendam singularitatem & solitudinem, quasi sit sensus, in Deo non est tantum Pater, nec tantum Filius, sed etiam Spiritus sanctus, & nulla alia persona. Licet autem Diuus Thomas hoc loco hanc sententiam cum sua propria conciliare conetur, D. tamen Bonauentura eadem distinctione affirmat sententiam Magistri non teneri.

Est ergo sententia D. Thomae, praeter numerum praedicamenti quantitatis dari numerum transcendentem communem omnibus entibus, etiam personis diuinis. Cum uero huiusmodi numerus nihil aliud sit, quam collectio plurium unitatum transcendentium: unum autem transcendens dicitur entitatem ipsam, quae una dicitur, & addat duplicem negationem, unam diuisionis in se, alteram identitatis cum quocumque alio, sit, ut numerus transcendens nihil aliud dicat quam entitates ipsas de quibus praedicatur, cum duplici illa negatione circa unamquamque earum. Quando ergo diuinis personis tribuimus terminos numerales dicentes, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum esse tres, tribuimus eis entitates ipsas ipsarum personarum diuinarum, cum duplici negatione circa unamquamque earum: quare huiusmodi termini numerales

Questionis sensus.

Opinio Magistri.

D. Thomae sententia.

Numerus transcendens quid dicat in diuino.

nihil positium addunt supra res quibus tribuuntur, sed solum negationes explicatas. Quae hoc loco addi poterant, dicta sunt 4. Metaphys. & ad praedicamentum quantitatis. Articulus 4. expositus fuit quaestione praecedente una cum articulo illius quaestionis.

QUESTIO XXXI.

De iis quae ad unitatem, vel pluralitatem pertinent in diuinis.

ARTICVLVS I.

Utrum sit sanctissima Trinitas in diuinis.

CONCLVSIO est affirmans, ac de fide. Patet ex illo symboli Athanasij, Trinitas in unitate, & unitas in Trinitate ueneranda sit. Et ex illo Concilij Lateranenſis cap. Damianus, de summa Trinitate & fide Catholica. In Deo Trinitas est, & non quaternitas, & ex plerisque alijs. Quando autem Concilium provinciale Toletanum undecimum in confessione fidei, ait: Nec reuè dici potest, ut in uno Deo sit Trinitas, intelligit, quasi Trinitas sit in natura diuina: continuè namque iungit, sed unus Deus Trinitas personarum scilicet.

Aduertendum in hac materia. Cum termini numerales transcendentes de formali significant entitates ipsas, quarum singulae in se indiuisae diuisae uero à quavis alia denominantur unum: Deus autem sit entitates ipsae personarum diuinarum, rectè in abstracto uero dicere licet non solum in Deo esse gloriosissimam Trinitatem personarum, sed etiam Deum esse adorandissimam Trinitatem ipsam, id est entitates personarum, quibus conuenit, ut sint tres. Quod si terminus numeralis praecise significaret negationes, tunc in rigore haec esset falsa, Deus est Trinitas, sicut in rigore haec est falsa, Deus est immutabilis, id est, negatio mutabilitatis. Si uero dicatur ex accommodatione usus Sanctorum, & Conciliorum nomen, Trinitas, sumi pro rebus ipsis, quibus conueniunt negationes indiuisioſis in se, & diuisionis à quocumque alio, & hoc modo Deum dici esse altissimam Trinitatem ipsam personarum.

Circa responſionem ad tertium aduerte. Concilium Toletanum undecimum loco citato etiam docere, hanc non esse concedendam, In Deo est triplicitas. Idem docet Augustinus 6. de Trinitate cap. 8. Ratio autem est illa eadem, quam reddidimus quaestione praecedente articulo ad quartum.

ARTICVLVS II.

Utrum Filius sit alius à Patre.

DE hac re cautius, quam in quacumque alia, est loquendum. Ut enim Augustinus 1. de Trinitate ait: Nec periculosius alicubi erratur, neque laboriosius aliquid quaeritur, nec fructuosius aliquid inuenitur. Quare si in quacumque alia re vitandae sunt semper locutiones, quae erroris occasionem praeberere possunt, id maxime in hac est obseruandum, ne ex uerbis inordinate prolatis, iuxta Hieronymi sententiam, bestia incurrat. Ex ergo locutiones vitandae sunt, quae uel iuxta errorem Arij, pluralitatem, aut diuersitatem in essentia innuere, uel iuxta errorem Sabellij, tollere uidentur pluralitatem personarum, Quamuis ergo concedenda sit distinctio unius personae

Trinitas est in Deo esse Deum.

In Deo est triplicitas.

Quae haec ratio in hac materia est.

personae ab alia, propter oppositionem relatiuam, admonet tamen D. Thomas non esse affirmandum unam personam esse diuersam, differentem, separatam, diuisam, disparem, alie nam, aut discrepantem ab alia iuxta errorem Arii; distinctionem in essentia indicare uideatur. Quod si inquit, in Scriptura aliqua aethetica differentia, aut diuersitas inter personas diuinas admittatur, ut apud Damascenum lib. 1. fidei orthodoxe c. 10. & 11. ubi ait: Differre ab inuicem hypostasies secundum determinatas proprietates, nomen differentiae, aut diuersitatis, exponendum est, ut idem ualeat, ac nomen distinctionis. Quamuis concedendum sit Filium esse unicum, admonet tamen D. Thomas non esse affirmandum Deum esse unicum, consuetum, solitariu, aut singularem, ne iuxta errorem Sabellij, communicabilitatem naturae, personarumque pluralitatem negare uideamur.

Illud hoc loco admonerim, quatuor sancti, propter sui temporis errores aliquos fugerit locutiones, ne cum haereticis conuenire putarentur, essetque erroris occasio, hodie tamen nihil omnino periculosum esse, si aliquas, quas uisus scholasticorum trinitatis, concedantur, aut affirmantur: ut Deum esse unicum, aut singularem, in eo sensu, ut non sint plures Dij, similitereque essentiam diuinam esse unicum, aut singularem.

Ex argumentis sed contra, & ex calce articuli colligitur, quid dicendum sit ad quaestionem propositam, Concedendum quippe est, Filium esse alium a Patre: quia, natus, in masculino genere inuit alietatem ac distinctionem in supposito; non tamen est concedendum Filium esse aliud a Patre, eo quod, aliud, substantiue denotat alietatem ac distinctionem in essentia. Vtrumque est sententia Augustini, aut uerius Fulgentij, de fide ad Petrum c. 1. quae in argumento sed contra, refertur. Est etiam definitio Ecclesiae in Concilio Lateranensi cap. Damianus, de summa Trinitate & fide Catholica. Vbi habetur: *Unus uero est Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus, non tamen aliquid, sed id, quod est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, idem omnino, ut secundum orthodoxam & Catholicam fidem substantiales esse credantur.* Quo loco aduertendum est, particulam, *alius*, non tamen quia sumitur masculinè, quam quia sumitur adiectiue, denotare alietatem in supposito: unde interminatione feminina habetur in symbolo Athanasij, *Alia est persona patris, alia Filij, &c.* & in terminatione neutra concedit D. Thomas in calce articuli, *Filium esse aliud suppositum a Patre.*

Dubium est, utrum quod, aliud, substantiue denotet alietatem in essentia sit solum ex accommodatione uisus, apud Philosophos, & Theologos, inter quos Porphyrius cap. de differentia, ait, *differentiam maximè propriam, qualis est essentialis, facere aliud, reliquas uero minime*, an uero id habeat uisus significationis.

Durandus in 1. distinct. 9. q. 1. asseruat, id habere solum, ex accommodatione uisus. Ait namque adiectiue, & substantiue, ac in terminatione neutra, & masculina, ac feminina idem prorsus significare, & ideo ex sola uisus accommodatione id prouenire. Quamuis autem illud esset sufficiens, quandoquidem Ecclesia & Sancti iuxta communem hominum uisum loquuntur: attamen credo Philosophorum & Theologorum uisum proprietati sermonis, rationiq; inniti. Unde licet uocabulum aliud, siue adiectiue, siue substantiue sumatur, semper significet idem (significat enim alietatem & distinctionem) quia tamen adiectiue non supponit pro materiali, cui conuenit alietas & distinctio, sed solum applicat suam signifi-

atum formale substantiue, cum quo constituitur, utique pro qualitate substantiue denotat alietatem: si namque dicatur, *Pater est alius Deus a Filio*, propositio est falsa, quia denotat alietatem in natura diuina: si uero dicatur, *est alius a Filio*, aut *alio persona*, vel *aliud suppositum a Filio*, propositio est uera, quia denotat alietatem, quoad esse Patris, persona, aut suppositi. Quoniam uero substantiue supponit pro materiali, resoluturque in hoc, id est, aliud quid: quid autem quidditati ac essentiae est affine, potior ratio fuit, ut dum sumitur substantiue, accommodaretur ad denotandam alietatem essentiae, quam est alietas simpliciter, quam dum sumitur adiectiue:

ARTICVLVS III.

Verum dictio exclusiua, solus, addenda sit termino essentiali in diuinis.

Verum in quaestionibus huius, & sequentis articuli, petitur Verum dictio exclusiua sit addenda, &c. sic intelligitur, ut efficiat propositionem ueram. Ut autem utraque questio intelligatur, notandum est dictionem, *solus*, duobus modis posse sumi. Vno, categorice, seu significatiue, quo pacto idem significat, quod solitarius, idemque est dicere, *Petrus solus contemplatur*, ac dicere *Petrus solitarius*, seu segregatus a consortio & comitatu aliorum eiusdem speciei infimae secum: esto namque Petrus sit inter bestias, imò & inter Angelos, aut eum Deo, dicitur solitarius, ut colligitur ex responsione ad primum D. Thomae hoc loco.

Alio modo sumitur, non solum dictio, *solus*, sed etiam aduerbia, *solum, tantum, dumtaxat*, & quae eiusdem sunt generis, syncategorematicè, hoc est, ut denotant modum perinde, atque alia syncategoremata, idque multipliciter. Interdum enim sumuntur praecisive, ut uocat Gabriel in 1. distinct. 21. quaest. 1. quo pacto sumitur in his enunciationibus, *Deus solus potest operari, creatura sola non potest operari. Petrus solus leuat tantum pondus. Petrus solus non potest trahere nauim.* Sensus enim est, Deus praecise adiutorio, seu sine adiutorio, creaturarum potest operari, creatura sine adiutorio & cooperatione Dei non potest operari, Petrus sine adiutorio alterius causae particularis leuat tantum pondus, Petrus sine adiutorio alterius non potest trahere nauim.

Interdum sumuntur, ut efficiunt propositionem de exclusio extremo. Eiusmodi autem extremum solet esse, ut plurimum praedicatum, ut cum dicimus, *Petrus scribit tantum*, id est, nihil aliud exercet, *Christus est tantum homo*, id est, nullum aliud esse substantiale habet, quo modo propositio est haeretica: quippe dum simul sit Deus. Ad eiusmodi propositio nes reducuntur, quas uocant de exclusiua copula, quales haec sunt, *praesens momentum temporis tantum est*, id est, neque fuit, neque erit, *Antichristus tantum erit*, id est, neque est, neque fuit. Quo loco aduerte, exclusionem non semper esse uiaueforam, sed interdum operationis, ut cum dicimus, *tantum scribit*, interdum substantialis naturae, ut cum dicimus, *Christus non tantum est homo*, interdum pluralitatis, ut quando dictio exclusiua fertur supra terminum numeralem, & tunc exponitur per particulam *non plura*. Quod sit, ut ad iudicandum, quid in uaque propositioe excludatur, attendenda sit res, de qua est sermo, consulendaeque sint aures, in

Filius est alius a patre, non tamen aliud.
Dicitur.
Durand. opit.

Quaestio
secunda.
Dictio, solus
duobus modis
potest accipi.
Primus.
Secundus.
Proposio de
extremo ex-
clusio qua.